

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de yoksulluk, bilinçsizlik ve denetimsizlik nedeniyle çocuk işçiliği devam etmekte bir milyona yakın çocuğun emeği sömürülmektedir. 18 yaşından küçüklerin duygusal, fiziksel ve psikolojik açıdan temel gelişimlerini tamamlamadan denetimsiz, sigortasız, düşük ücretli işlerde güvencesiz bir şekilde çalıştırılması temel bir insan hakkı ihlali ve istismar olarak ele alınmalıdır. Türkiye’de yaygın olan çocuk emeği sömürüsüne son yıllarda mülteci çocuk emeği sömürüsü de eklenmiştir. Her yıl iş cinayetlerinde yaşamını yitiren işçiler içerisinde çocuk yaşta olanların oranı yüzde 5’in üzerindedir. İşyerlerinde ölüm vakaları dışında çocukların yaralanma, engelli kalma ve benzeri durumlarla yüz yüze kaldığı bilinmelidir. Covid 19 ve sonrasında derinleşen ekonomik krizin etkisiyle çalıştırılan çocuk sayısında bir artış olduğu birçok rapora yansımıştır. Yeri okul veya oyun bahçesi olması gereken çocukların işyerlerinde sömürülmesinin önüne geçmek, istismar ve hak ihlallerini durdurmak ve çocuk işçiliğini önlemek amacıyla anayasanın 98. ve TBMM İç Tüzüğü’nün 104. ve 105. maddeleri uyarınca konu hakkında Meclis araştırması açılması için gereğini arz ve teklif ederim.

Mahmut DANDAR

Van Milletvekili

GEREKÇE

Türkiye’de çalıştırılan çocuk sayısına dair net bir veri mevcut değildir. İşgücü piyasasında kayıt dışılığın yüzde 30’un üzerinde olması çalışan kişilerin niteliğine dair net bir veri sunulmasını engellemektedir. UNICEF Türkiye’de Covid, Depremler ve devam eden ekonomik kriz nedeniyle çocukların çocuk işçiliğine sürüklenmesi riskinin arttığını ve mülteci çocuklar dahil bu kapsamdaki sayının 350 bin civarında olduğunu kamuoyuna açıklamıştır. Online eğitimin, açık öğretim programlarının çocukları işçiliğe sürüklediği ve yoksulluk içindeki hanelerin bu yolu tercih ettiği gözlenmektedir. Son yıllardaki bu olumsuz etkilerin dışında da 720 bin – 2 milyon arası çocuğun işyerlerinde çalıştırıldığı çeşitli araştırma raporları ve resmi istatistiklerle kamuoyuna açıklanmıştır.

18 yaşın altında olan ve yoksulluk nedeniyle hane gelirine katkı sağlamak için çalıştırılan çocuklar büyük bir risk altındadır. Hafif ve az zamanlı işlerde 15 yaşını tamamlamış çocukların çalışması olağan kabul edilebilirken, Uluslararası Çalışma Örgütü ILO’nun tanımladığı ve Türkiye’nin de taraf olduğu sözleşmelere göre, ağır ve tehlikeli işlerde çalışmanın asgari yaşı 18 olarak kabul edilmiştir. Çocuk işçiliğinin en kötü biçimleri mevsimlik tarımda, küçük ve orta ölçekli işletmelerin ağır ve tehlikeli işlerinde, sokakta ve aile işletmelerinde ortaya çıkmaktadır. Çocuk işçi çalıştırılan hanelerde çalışan diğer bireylerin de yoksul ve güvencesiz veya işsiz olduğu bir durum mevcuttur. Bu yönüyle

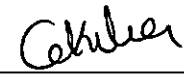
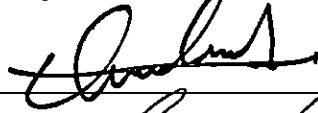
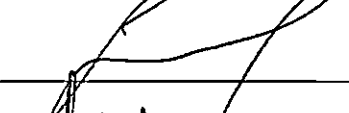
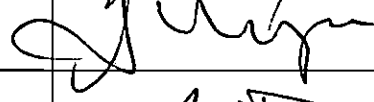
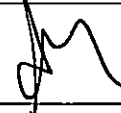
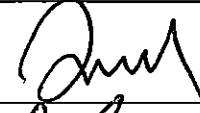
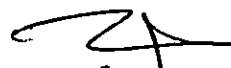
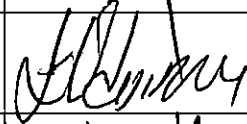
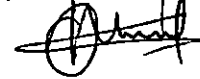
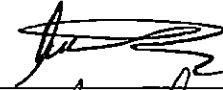
yoksulluğun kuşaklar arasında kısır bir döngüde yeniden üretildiği bu hanelerde büyüyen çocukların temel beslenme, eğitim ve sağlık gibi haklarına erişemediği bilinmelidir.

Türkiye'de 2005'te hazırlanan "Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi için Zamana Bağlı Ulusal Politika ve Program Çerçevesi" ve 2017-2023 yıllarını kapsayan "Çocuk İşçiliği ile Mücadele Ulusal Programı" 2018 Çocuk İşçiliği ile Mücadele yılı gibi program ve politikalar çocuk işçiliğini ortadan kaldırmadığı gibi 2018 yılından bu yana derinleşerek devam eden ekonomik kriz ve yoksullaşma nedeniyle çocuk işçiliğinde artış yaşandığı da gözlenmektedir. Türkiye imzaladığı 138 (Asgari Yaş) ve 182 (Çocuk İşçiliği İle Mücadele) nolu ILO sözleşmelerinin, BM Çocuk Hakları Sözleşmesinin gereğini henüz tam olarak yerine getirememiştir.

Türkiye'de çocuk işçiliğinin tüm boyutları resmi olarak da henüz ortaya çıkarılmamıştır. Çocuk işgücü anketlerinin çocuk işçiliğinin yoğunlaştığı yaz aylarında, mülteciler dahil tüm çocukları kapsayacak şekilde gerçekleştirilmesi gerekir. Ayrıca önceki dönemlerde ücretsiz aile işçiliği ve tarım sektörü yoğunluklu olan çocuk işçiliği gittikçe diğer sektörlerle ve düşük ücretlilik şeklinde yoğunlaşmaktadır.

Çocuk emeği sömürüsü ve istismarı kız çocuklarında, mülteci olan çocuklarda daha ağır yaşanmaktadır. Çocuklar düşük ücretlerle, sigortasız bir şekilde, uzun çalışma saatleri ile, baskı ve şiddet riski altında çalıştırılmaktadır. Son yıllarda meslek liseleri üzerinden "stajyerlik adı altında yürütülen" çalışmalarda milyonlarca çocuğun emeği ve geleceği risk altına sokulmaktadır. 9/12/2016 tarihinden itibaren 6764 sayılı Kanunla yapılan düzenleme ile mesleki ve teknik ortaöğretim sırasında staja tabi tutulan öğrenciler, mesleki ve teknik ortaöğretim sırasında tamamlayıcı eğitim ya da alan eğitimi gören öğrenciler iş kazası ve meslek hastalığı yönünden sigortalı sayılmaya başladığından stajyer ve kursiyer sayıları 350 binden 1 milyon 400 bine yükselmiştir. Uygulamada söz konusu stajın fiili bir istihdama dönüştüğü, işyerlerinde öğrenci emeği sömürüsünün kurumsallaştığı, gençlerin işsizlikle, staj programını onaylamamayla tehdit edildiği vakalar yoğun bir şekilde yaşanmaktadır.

Görüldüğü üzere çocuk işçiliğinin önlenmesi çok boyutlu bir politika gerektirmektedir. Gerek mevzuat gerekse uygulamadaki yanlış ve eksikliklerin yanı sıra yoksullukla mücadele programlarının da çocuk işçiliğine etkileri mevcuttur. Çocukların temel yaşam haklarının korunması ülkenin geleceğinin korunması anlamına gelmektedir. Çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılması durumunda sadece milyonlarca çocuğun gelişimini doğrudan etkilenmeyecektir aynı zamanda sosyal bir hukuk devletin gereği yerine getirilecektir. Çocuk işçiliği sorununun öncelikle tüm boyutları ile güncel olarak ortaya çıkarılması, çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılması, çocukların işyerlerinde yaralanma, engelli kalma ve sömürüye maruz kalma durumlarının sonlandırılması ve gerekli çalışmaların yürütülmesi amaçlarıyla kapsamlı bir meclis araştırması komisyonu kurulmasını arz ve teklif ederim.

1	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
2	SERHAT EREN	DİYARBAKIR	
3	GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT	KARS	 Cekiler
4	DİLAN KUNT AYAN	ŞANLIURFA	
5	GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT	VAN	
6	NEVROZ UYSAL ASLAN	ŞIRNAK	
7	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
8	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	
9	VEZİR COŞKUN PARLAK	HAKKARİ	 Vezir Coşkun
10	ALİ BOZAN	MERSİN	
11	TULAY HATİMOĞULLARI ORUÇ	ADANA	
12	GÜLDEREN VARLI	VAN	
13	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
14	YILMAZ HUN	IĞDIR	
15	ZEYNEP ODUNCU	BATMAN	
16	HÜSEYİN OLAN	BİTLİS	
17	ÖZNUR BARTİN	HAKKARİ	
18	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
19	GEORGE ASLAN	MARDİN	
20	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	